

„Având drept ideal unitatea națională” – intrarea României în Primul Război Mondial

Ioan SCURTU

Primul Război Mondial a izbucnit la 15/28 iulie 1914, prin atacarea Serbiei de către Austro-Ungaria. În acel moment, România avea un tratat de alianță cu Austro-Ungaria și Germania, semnat în 1883.

Pentru stabilirea poziției statului român, regele Carol I a convocat Consiliul de Coroană, care s-a întrunit la Sinaia în ziua de 21 iulie/3 august 1914. Marea majoritate a participanților s-a pronunțat pentru neutralitatea României și adoptarea măsurilor de întărire a armatei.

Carol I a încetat din viață la 27 septembrie/10 octombrie 1914. Potrivit Constituției, coroana revenea principelui Ferdinand. În ziua de 28 septembrie/11 octombrie 1914 acesta s-a prezentat în fața Parlamentului, pentru a depune jurământul, după care a rostit un discurs prin care a dat asigurări că va fi „un bun român”¹.

Nicolae Iorga aprecia: „Nu se poate începe o domnie în mai grele împrejurări decât a lui Ferdinand I, astăzi rege al României”². Marele istoric scria că, la urcarea pe tron, regele Ferdinand „era pentru cei mai mulți un necunoscut și un neținut în seamă, pentru câțiva o taină, aproape pentru nimeni o siguranță”³. O idee similară formula și regina Maria: „Soțul meu era cel mai credincios urmaș al unchiului său, cel mai răbdător și cel mai ascultător moștenitor al lui, dar era pentru poporul său ca o carte închisă, nimeni nu știa ce simțea”⁴.

În acel moment, pentru România problema esențială era atitudinea față de război, găsirea modalităților adecvate de acțiune în vederea întregirii

¹ *Cuvântări de Ferdinand I, regele României. 1882-1922*, București, 1923, p. 6.

² N. Iorga, *Regele Ferdinand. Cu prilejul încoronării*, Iași, 1996, p. 58.

³ Idem, *Istoria Românilor*, vol. X, București, 1939, p. 352.

⁴ Maria, Regina României, *Povestea vieții mele*, vol. II. Ediție Ioana Cracă, București, 1991, p. 397.

statului național român prin eliberarea teritoriilor aflate sub dominație străină. Situația era complicată, deoarece Transilvania (cu Banatul, Crișana, Maramureșul) și Bucovina se aflau în Austro-Ungaria – care făcea parte din gruparea politico-militară a Puterilor Centrale, iar Basarabia era anexată de Rusia – care era parte a Antantei.

La întrunirile publice organizate de antantiști se cerea ca România să intre în război pentru eliberarea Transilvaniei. În ziua de 15 februarie 1915, Nicolae Filipescu se adresa regelui Ferdinand: „Vei fi cel mai mare voievod al țării, împodobindu-te cu titlurile lui Mihai Viteazul: «Domn al întreg Ardealului, al Țării Românești și al Moldovei» [...] mărirea ce-ți doresc, Sire, este să te încoronezi în Alba Iulia sau să mori pe Câmpia de la Turda”⁵. Cei care susțineau intrarea României în război alături de Puterile Centrale, în frunte cu Petre P. Carp, erau mai puțin vocali, dar la fel de vehemenți.

După doi ani de neutralitate și intense negocieri, România a semnat, la 4/17 august 1916, o Convenție politică și o Convenție militară cu Antanta.

I.G. Duca avea să descrie astfel acest moment: „Grija de competență a lui Brătianu era ca nu cumva Puterile Centrale să prindă de veste că ne-am hotărât, așa încât să putem, a doua zi după decretarea mobilizării, trece Carpații fără a ne izbi de o serioasă împotrivire [...] Era în dimineața zilei de 4 august 1916, ora 11, pe o căldură tropicală. Ca să nu se poată afla nimic, scena nu s-a petrecut la Brătianu acasă, unde obișnuia să primească pe toți diplomații, ci în casele lui Vintilă Brătianu din strada Țăranilor. Cuvântul de ordine a fost ca toți să venim pe căi deosebite și pe jos. Cu Brătianu am fost la Procopiu, în strada Dumbrava Roșie, și de acolo, la interval de un sfert de oră, am pornit pe jos, nevăzuți de nimeni, spre Vintilă Brătianu.

Nu au fost de față la iscălirea tratatelor decât cinci persoane: Brătianu, Poklevski, Diamandi, Vintilă Brătianu și cu mine. Poklevski a sosit cel din urmă, cu exemplarele tratatului, anume cu cele cinci originale destinate Rusiei, Franței, Angliei, Italiei și României.

Ne-am așezat, deci, în biroul lui Vintilă Brătianu, de jur împrejurul mesei de lucru. Fiecare dintre noi a luat câte un exemplar. Eu am fost însărcinat să citesc și ceilalți urmăreau pe celelalte exemplare, pentru a

⁵ Nicolae Filipescu, *Pentru România Mare. Cuvântări de război. 1914-1916*, București, 1925, p. 24.

observa dacă nu cumva la transcriere se strecurase vreo greșeală [...] După ce am terminat citirea, Poklevski s-a întors către mine și mi-a spus: <Ca român poți fi feriucit de ceea ce a obținut dl Brătianu de la noi. De altfel, am observat că citești cu vocea plină de mândrie granițele României noi>„ [...]. Când citirile au fost terminate, a venit rândul iscăririi. Eram zguduiți de emoție. Exemplarele erau deja semnate dinainte de Saint-Aulaire în numele Franței, de sir George Barclay în numele Angliei și de baronul Fasciotti în numele Italiei. Rămăneau să iscălească Poklevski în numele Rusiei și Brătianu în numele României. Vintilă Brătianu pregătise în mijlocul mesei o călimară frumoasă și un condei destinat a fi păstrat în amintirea acestei scene istorice. Poklevski, emoționat și el, în mijlocul unei tăceri pline de solemnitate, a iscălit cel dintâi, rând pe rând, cele cinci exemplare. Brătianu, cel din urmă, a luat tocul și prin iscălitura lui a legat soarta neamului românesc de soarta Aliaților, semnând astfel actul însuși de naștere a unității noastre naționale”.⁶

Convenția politică prevedea următoarele⁷:

Articolul I

Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia garantează integritatea teritorială a Regatului României pe toată întinderea frontierelor sale actuale.

Articolul II

România se angajează să declare război și să atace Austro-Ungaria în condițiile prevăzute de Convenția militară.

România se angajează totodată să înceteze, din momentul declarării războiului, toate relațiile economice și schimburile comerciale cu toți inamicii Aliaților.

Articolul III

Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia recunosc României dreptul de a anexa teritoriile Monarhiei Austro-Ungare stipulate și delimitate la articolul IV.

Articolul IV

Limitele teritoriilor menționate la articolul precedent sunt fixate după cum urmează:

⁶ I.G. Duca, *Memorii*, vol. II. Ediție Stelian Neagoe, Timișoara, 1993, pp. 143-145.

⁷ *România. Documentele Marii Uniri. 1918*. Coordonator Ioan Scurtu, Iași, 2017, pp. 18-19.

Linia de demarcațiune va începe de la Prut, la un punct al hotarului de acum între România și Rusia, aproape de Novoselița și va urca acest fluviu până la hotarul Galiției la confluența Prutului cu Ceremușul. Apoi ea va urma frontiera Galiției și Bucovinei și aceea a Galiției și a Ungariei până la punctul Stog (cota 1655). De acolo ea va urma linia de separație a apelor Tisa și Vișa, pentru a atinge Tisa la satul Trebușa deasupra locului care le unește cu Vișa. Din punctul acesta ea va coborî pe talvegul Tisei până la 4 km în josul confluenței sale cu Someșul, lăsând satul Vranos-Nameny României. Ea va urma apoi direcțiunea sud-sud vest până la un punct de 6 km la răsărit de orașul Debrecen. Din acest punct ea va atinge Crișul la 3 km, din jos de unirea celor doi afluenți ai săi, Crișul Alb și Crișul Repede. Ea va trece apoi pe Tisa la înălțimea satului Alde, la nord de Szeged, trecând la apus de satele Oroshaza și Bekessamson la 3 km, de la care va face o mică curbă. De la Algye linia va coborî pe talvegul Tisei până la confluența sa cu Dunărea și apoi va urma talvegul Dunării până la granița actuală a României.

România se îndatorează să nu ridice fortificații în fața Belgradului într-o zonă ce se va determina ulterior, și să nu țină în această zonă decât forțe necesare serviciului de poliție. Guvernul regal român se îndatorează a indemniza pe sârbii din regiunea Banatului, care părăsind proprietățile lor, ar voi să emigreze, timp de doi ani de la încheierea păcii.

Articolul V

Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia de o parte, și România pe de altă parte, se angajează să nu încheie pace separată sau pace generală decât împreună și în același timp.

Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia se angajează, de asemenea, ca la tratativele de pace teritoriile Monarhiei Austro-Ungare, stipulate la articolul IV, să fie anexate Coroanei României.

Articolul VI

România se va bucura de aceleași drepturi ca și Aliații ei, de tot ce are legătură cu preliminariile, cu negocierile păcii, precum și cu dezbaterile problemelor ce vor fi supuse hotărârilor Conferinței de pace.

Puterile Contractante se angajează să păstreze secretă prezenta Convenție până la încheierea păcii generale.

Încheiată la București, la 4/17 august 1916, în 5 exemplare.

Ministrul Franței – Saint Aulaire

Ministrul Marii Britanii – Barclay

Ministrul Italiei – Fasciotti

Ministrul Rusiei – Poklevski

Președintele Consiliului de Miniștri al României – Ion I.C. Brătianu

București, 4/17 august 1916.

Convența militară, semnată în aceeași zi, prevedea: România se angaja să intre în război la zece zile după semnarea acestor documente; Aliații anglo-francezi vor acționa pe frontul din Salonic, iar Rusia și pe cel din Bucovina; armata rusă va interveni în sprijinul trupelor române în Dobrogea; Aliații anglo-francezi se angajau să furnizeze României armamentul și munițiile necesare⁸.

Secretul a fost menținut cu strictețe, astfel că nu s-a aflat nimic despre semnarea acelor documente importante pentru desfășurarea Marelui Război și esențiale pentru istoria României.

În seara zilei de 12 august, principalilor lideri politici li s-a înmănat un plic din partea lui Ion I. C. Brătianu, cu următorul text: „M.S. Regele, dorind a avea sfatul dvoastră, vă rog să luați parte la Consiliul care se va ține duminică, 14 august, ora 10 dimineața, la Palatul Cotroceni”.

Erau invitați membrii guvernului, președintele Adunării Deputaților (Mihail Pherekyde), vicepreședintele Senatului (Constantin F. Robescu, președintele Basil Missir se afla în străinătate), foștii președinți ai Adunării Deputaților (Constantin Olănescu și Constantin Cantacuzino-Paşcanu), foștii președinți ai Consiliului de Miniștri (Theodor Rosetti, Petre P. Carp, Titu Maiorescu), președinții partidelor politice reprezentate în Parlament (Alexandru Marghiloman, Take Ionescu, Nicolae Filipescu), în total 21 de persoane⁹.

Dintre aceștia, 11 au luat cuvântul, în următoarea ordine: regele Ferdinand, Ion I.C. Brătianu, Take Ionescu, Alexandru Marghiloman, Nicolae Filipescu, Petre P. Carp, Titu Maiorescu, Teodor Rosetti, Emil Costinescu, Mihail Pherekyde, C. F. Robescu, Ion I. C. Brătianu, regele Ferdinand.

⁸ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Casa Regală, dos. 19/1918, f. 1-2; Stelian Neagoe, *Istoria Unirii Românilor. De la Cuza Vodă Întemeietorul la Ferdinand I Întregitorul*, București, 2015, pp. 53-58.

⁹ Întreaga relatare privind desfășurarea Consiliului de Coroană, inclusiv citarea luărilor de cuvânt, au fost preluate din volumul: Ion Mamina, *Consilii de Coroană*, București, 1997 (retipărit, de aceeași editură, în 2015).

Ferdinand nu a repetat experiența înaintașului său Carol I, care la ședința din 21 iulie 1914 precizase: „sînt nevoia să mă consult cu bărbații de stat ai țării mele, care m-au susținut cu sfaturile lor binevoitoare în cursul domniei mele, pentru a cunoaște părerea lor în aceste momente grave”¹⁰.

Deși în invitația de participare la Consiliu, Ferdinand anunțase că dorea să le ceară „un sfat”, la deschiderea ședinței a spus clar că hotărârea sa era luată, și anume de a intra în război alături de Antanta, cu care guvernul a încheiat acordurile necesare: „Eu, după matură reflecțiune și după lupte interne pe care le veți înțelege și din care am ieșit biruitor asupra mea, înclin mai mult spre opinia guvernului meu”. Evident, făcea aluzie la faptul că România urma să intre în război cu Germania, țara sa de origine.

După rege, a luat cuvîntul **Ion I.C. Brătianu**, care a susținut decizia regelui, apreciind că „România, avînd drept ideal unitatea națională este datoare să urmărească acest ideal acum, căci împrejurări ca cele de azi nu vor mai fi niciodată”, că „toată țara și toți românii de peste Carpați așteaptă cu nerăbdare intrarea noastră în război”.

I.G. Duca, în memoriile sale, a redat în cuvinte mai ample spusele lui Brătianu: „Într-o vîltoare ca aceea a actualului război, în care harta lumii se prefăce, o țară ca a noastră, o țară cu aspirațiuni naționale, nu poate să rămîna neutră pînă la capăt, fără să-și compromită definitiv întreg viitorul. Prin urmare, a continuat Brătianu, se impune să ieșim din neutralitate, dar pe de altă parte, avînd drept ideal unitatea națională, suntem datori să urmărim realizarea lui, căci cine știe dacă în decursul veacurilor vom găsi vreun prilej atît de prielnic ca cel de azi. Iată de ce nu putem merge decît alături de Aliți și contra Puterilor Centrale”.

A urmat **Take Ionescu**, care a declarat că era „fericit de cuvintele regelui”, cu care era întrutotul de acord.

Apoi, **Alexandru Marghiloman** cu afirmația: „Lucrurile fiind hotărâte, nu mai pot da o povață”, dar l-a rugat pe rege să aibă în vedere pericolul pe care-l va reprezenta Rusia, dacă aceasta va reuși să se instaleze la Constantinopol, controlînd Strîmtorile Mării Negre.

Regele i-a răspuns printr-o întrebare: Cum era mai bine, ca România să fie aliată sau în conflict cu Rusia în eventualitatea că aceasta ar ocupa Constantinopolul? Marghiloman nu a dat nici un răspuns.

¹⁰ Ion Mamina, *op. cit.*, p. 32.

Nicolae Filipescu și-a exprimat satisfacția pentru hotărârea luată de rege, pentru care el militase cu toată convingerea.

Ce mai așteptată a fost intervenția lui **Petre P. Carp**, cunoscut germanofil și extrem de tranșant în exprimarea convingerilor sale. La cei 78 de ani ai săi, Carp avea o vastă experiență politică, fiind – de-a lungul anilor – ministru de externe, ministrul agriculturii și domeniilor, ministru de finanțe, președintele Consiliului de Miniștri (1900-1901). Avea însă o obsesie: pericolul rusesc, care viza lichidarea României ca stat independent.

La Consiliul de Coroană din 21 iulie 1914, Carp a susținut intrarea României în război: „trebuie ajutat germanismul să zdrobească slavismul. Românii din Transilvania ne îngrijorează mai puțin”, conchizând: „să declarăm imediat război Rusiei”. Deoarece Ion I.C. Brăianu declarase că „oamenii de stat trebuie să țină seama de voința poporului”, P.P. Carp a ținut să-i replice: „Mi se vorbește de opinia publică. Nu mă preocupă! Datoria omului de stat este să conducă el opinia publică, nu să se lase târât de ea”.

Potrivit propriilor sale însemnări, la Consiliul de Coroană din 14 august 1916, P. P. Carp a spus: „Chemat a-mi da avizul: sunt contra politicii pe care o inaugurează în momentul de față Majestatea Sa. A merge cu Rusia este a izbi în interesele țării și în continuitatea dinastiei. Contra intereselor țării, pentru că nu se poate admite ca Rusia să fi jertfit atâtea milioane de oameni și atâtea miliarde de ruble numai și numai ca să satisfacă revendicările românilor și sârbilor. Rusia victorioasă va căuta înainte de toate să puie stăpânire pe Strâmtori și fiindcă această stăpânire nu se poate menține numai cu apărare pe apă, ea va cere o strajă militară ce va trece prin România, Dobrogea și Bulgaria. Aceasta semnifică pierderea gurilor Dunării și a unei părți a Moldovei de sud”.

I.G. Duca nota că după această declarație categorică, „înfundându-și monoculul în ochi, se întoarse către rege, căruia i-a zis respicat: <De altminteri, Sire, aceasta nu este numai interesul țării, ci și interesul dinastiei. Să nu-și închipuiască Majestatea Voastră că o Rusie învingătoare va tolera vreodată în România o dinastie de Hohenzollern>. El a văzut după fața regelui că această amenințare nu l-a intimidat întru nimic și atunci, schimbând tonul, a adăugat sarcastic: <Va impune o dinastie

română, o dinastie Ghika¹¹, Sturdza, sau o dinastie Brătianu sau Carp>. Pe urmă, redevenind grav: <Iată de ce, Sire, datoria Majestății Voastre este de a se opune cu orice chip unei asemenea politici nefaste și a rămâne credincios – subliniind cuvântul – alături de Germania>.

Cât despre mine – a conchis Carp – nu e același lucru. Nu îmi puteți cere nici sprijin pentru o politică pe care o cred că înseamnă pieirea României. Am un ziar, <Moldova>, de mâine chiar îl voi închide. Am în jurul meu câțiva prieteni. Le voi cere îndată să se împrăștie. Am trei fii, îi dau Majestății Voastre să se bată și să moară, iar eu mă voi ruga lui Dumnezeu ca armata română să fie bătută>. Și după o scurtă pauză, <căci numai astfel România va putea să fie scăpată!>”.

Asemenea cuvinte, rostite de un fost prim-ministru, mai ales acea declarație că se va ruga lui Dumnezeu ca armata română să fie bătută, au fost primite cu stupeoare de participanții la Consiliul de Coroană.

Replica a venit din partea **regelui**: „<Domnule Carp, respect toate părerile, dar nu pot lăsa să treacă ultimele dv cuvinte. Ele nu pot fi expresia adevăratelor dv. sentimente. Îmi închipui că au izvorât în focul discuțiunii, dintr-un moment de necugetată mânie>. <Ba nu, de loc>, murmură **Carp**. <Ba da, domnule Carp, ba da>, insistă **regele** părintește și continuă: <Ați greșit și odinioară, domnule Carp, când ați vorbit de interesele dinastiei. Nu cunosc interesele dinastiei, nu cunosc decât interesele țării. În conștiința mea aceste două interese se confundă. Dacă m-am hotărât să fac acest pas grav, e fiindcă după matură chibzuință eu am ajuns la convingerea adâncă și nestrămutată, că ea corespunde cu adevăratele aspirațiuni ale neamului, a cărui răspundere o port în ceasul de față.

Dinastia va urma soarta țării, învingătoare cu ea, sau învinsă cu ea. Deoarece, mai presus de toate, să știți domnule Carp, dinastia mea este română. Rău ați făcut când ați numit-o străină, germană. Nu, e românească! Românii nu au adus aci pe unchiul meu, regele Carol, ca să întemeieze o dinastie germană la gurile Dunării, ci o dinastie națională și revendic pentru Casa mea cinstea de a fi îndeplinit în întregime misiunea pe care acest popor i-a încredințat-o”.

Carp și-a menținut punctul de vedere, precizând: „Sire, nu aș vrea ca Majestatea Voastră să creadă că am cedat unui moment de mânie. Nu! M-am gândit, m-am gândit mult înainte de a spune cuvintele pe care le-am

¹¹ Așa este în text.

spus. Dar fiindcă nu văd alt mijloc de a salva România, de aceea sunt silit să repet încă odată că urez armatelor noastre să fie învinse”.

Ion I. C. Brătianu a intervenit imediat: „Nu găsesc cuvinte ca să spun ce resimțim dacă într-adevăr astfel de simțăminte sunt în ceasul de față în inima dtale. Atunci, domnule Carp, retrage și pe fiii dtale din armată, căci nu poți avea nimic comun cu această țară și cu acest neam!” I.G. Duca notează că P.P. Carp „a tăcut, iar **regele**, încă vădit tulburat, ca și noi toți, de cuvântarea lui, s-a întors către Titu Maiorescu”, căruia i-a dat cuvântul.

Titu Maiorescu era tot un filogerman, drept care a cerut România să nu se angajeze, ci „să așteptăm rezultatele războiului”. El a afirmat că „ardelenii nu vor nicidecum unirea cu patria mumă, ci vor stăpânirea habsburgilor, spre a-i protegi de Ungaria, atât și nimic mai mult”, iar românii din Regat „nu voiau războiul”.

I-au replicat atât **Ion I.C. Brătianu**, cât și **regele**, dar **Maiorescu** și-a continuat pledoaria, susținând că parlamentul existent, având caracter de Adunare Națională Constituantă, nu putea decide intrarea României în război.

Este semnificativ faptul că în jurnalul său, Titu Maiorescu a scris despre intervenția sa în Consiliul de Coroană doar atât: „contra eu”, nevrând să lase urmașilor afirmația rușinoasă potrivit căreia ardelenii nu doreau unirea cu România.

Au mai rostit scurte alocuțiuni **Teodor Rosetti**, **Emil Costinescu**, **Mihail Pherekide**, **C.F. Robescu**, susținând decizia regelui.

Apoi, **Ion I. C. Brătianu** a făcut o amplă pledoarie pentru intrarea României în război. I.G. Duca scria că Brătianu „a fost elocvent, mișcător și plin de avânt, rareori a fost mai bine, ca întotdeauna, de altfel, când improviza. S-a apărat de acuzațiunea că e francofil”, susținând că este „român și numai român”. A dorit ca toți participanții să cunoască gândul său întreg: „Fără îndoială, cred că vom ieși învingători, dar nu sunt sigur, se poate să fim și învinși, de aceea vreau să se știe bine de toți că, chiar învinși, tot cred că țara mea trebuie în această clipă a evoluțiunii ei istorice să facă acest gest. În viața națiunilor sunt afirmări de drepturi care se socotesc mai mult decât izbânzi trecătoare și sunt gesturi de abdicare, de dezertare morală, care compromit viitorul lor pentru veacuri de-a rândul. Într-o atare situație este astăzi românismul, de aceea chiar de ar fi să fim bătuți, faptul că patru din cele mai mari puteri ale lumii au

recunoscut temeinicia revendicărilor noastre naționale și au consfințit printr-un act solemn hotărârile etnice ale românilor de peste Carpați, cauza românismului va face un pas înainte, mai mare și mai însemnat decât oricând. Și dacă nu azi, mâine vom culege roadele acestor jertfe și acestor afirmări de drepturi. Aduceți-vă aminte de cazul Italiei: și Carol Albrecht [Albert] a fost înfrânt la Novara, dar chestia unificării Italiei era pusă în fața lumii întregi și peste câțiva ani succesorul a realizat-o. Aduceți-vă aminte de propria noastră istorie: Tudor Vladimirescu a fost zdrobit și stăpânitorii zilei l-au măcelărit. Dar el ridicase steagul renașterii noastre naționale și pe temeiul gestului lui urmașii lui au înfăptuit-o. În fine, cazul cel mai caracteristic este cazul lui Mihai Viteazul. Și el a fost învins, și el a fost omorât, dar a știut pentru o clipă să întrupească visul secular al neamului, unirea tuturor românilor. Și a fost destul, nu numai ca el să rămână de-a lungul veacurilor eroul legendar și slăvit, dar pentru ca și noi astrăzi să întemeiem pe faptele lui revendicările acestui neam”.

Ion I.C. Brătianu s-a adresat regelui Ferdinand, solicitându-i să nu se uite la rezultatele imediate, ci la „perspectiva cea mare a menirii acestui neam și a viitorului său”. Astfel „Majestatea Voastră va înscrie în istoria românismului o pagină de glorie nepieritoare”.

Șeful guvernului a încheiat cu următoarea declarație: „Întrucât mă privește, îmi dau seama de toată răspunderea, de covârșitoarea răspundere pe care mi-am luat-o sfătuind pe rege să tragă spada și să intre acum în luptă alături de Aliați împotriva Puterilor Centrale, dar revendic întreaga răspundere a acestei politici”.

La sfârșitul reuniunii, **Ferdinand** i-a rugat pe cei care împărtășeau alte păreri „să ne ajute!”

După Consiliul de Coroană, situația regelui Ferdinand se deosebea radical de cea a lui Carol I în 1914. Atunci suveranul era învins și profund demoralizat, deoarece numai un singur participant (P.P. Carp) a împărtășit punctul său de vedere, adică intrarea României în război alături de Germania. Ca urmare, Carol I a conchis: „Constat că reprezentanții țării, aproape în unanimitate, au cerut neutralitatea României. Ca rege constituțional mă supun votului d-voastră, mi-e frică însă că prestigiul țării va ieși micșorat din ședința de azi și mă tem că ați luat o hotărâre de care România se va căi în viitor”.

Regele Carol I a fost profund afectat de acea decizie, pe care a primit-o ca o înfrângere personală, drept care, după puternice frământări, a decis să părăsească tronul, încredințând sarcinile domniei unei „locotenente regale”, ceea ce semnifica retragerea dinastiei de Hohenzollern din România. În jurnalul său, Carol I nota la 25 septembrie 1914: „Sunt hotărât să plec dacă se vrea războiul împotriva Austriei”¹². Moartea, survenită la 27 septembrie 1914, l-a salvat pe Carol I de la acest gest cu consecințe grave pentru țară.

Regele Ferdinand, urmând sfaturile lui Ion I.C. Brătianu, a ieșit din Consiliul de Coroană cu prestigiul mărit, pentru toți fiind clar că s-a sacrificat pe sine, ca german, pentru țara în fruntea căreia se afla.

În seara zilei de 14/27 august 1916, Edgar Mavrocordat, ministrul României la Viena, a prezentat ministrului de externe al Austro-Ungariei declarația de război a României.

A doua zi dimineața a fost difuzată *Proclamația către țară*¹³, semnată de regele Ferdinand și de membrii guvernului, în care se aprecia:

După vremuri îndelungate de nenorociri și de grele încercări, înaintașii noștri au reușit să întemeieze statul român prin Unirea Principatelor, prin războiul Independenței, prin munca lor neobosită pentru renașterea națională.

Astăzi ne este dat nouă să întregim opera lor, închegând pentru totdeauna ceea ce Mihai Viteazul a înfăptuit numai pentru o clipă: unirea românilor de pe cele două părți ale Carpaților.

În calitate de „cap al puterii armate” (conform articolului 93 din Constituție), regele Ferdinand s-a adresat ostașilor, îndemnându-i să lupte, să învingă și să fie convinși că

*De-a lungul veacurilor un neam întreg vă va binecuvânta și vă va slăvi.*¹⁰

În noaptea de 14 /27 – 15 /28 august 1916 armata română s-a avântat peste crestele Carpaților trecând la eliberarea fraților din Transilvania. A început Războiul pentru Unitatea Națională, la sfârșitul căruia avea să se realizeze cel mai scump ideal al românilor: Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu Patria Mamă.

¹² Ioan Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi*, vol I. *Carol I*, București, 2010, p. 238.

¹³ „Viitorul” din 16 august 1916.

Cu certitudine, a existat o „generație a Unirii”, care s-a aflat la înălțimea misiunii sale istorice. Din rândul acesteia s-au remarcat: regele Ferdinand, regina Maria, Ion I.C. Brătianu, N. Iorga, Take Ionescu, I.G. Duca, Vasile Pârvan, Octavian Goga, Vasile Lucaciu, Alexandru Marghiloman, Constantin Stere, Pantelimon Halippa, Ion Inculeț, Iancu Flondor, Ion Nistor, Sextil Pușcariu, Gheorghe Pop de Băsești, Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Iuliu Maniu, Gheorghe Grigorovici, Iosif Jumanca, Miron Cristea, Iuliu Hossu, generalii Alexandru Averescu, Constantin Presan, maiorul Ion Antonescu, căpitanul Grigore Ignat, sublocotenentul Ecaterina Teodorescu.

Sunt evenimente a căror semnificație nu se diminuează odată cu scurgerea anilor, ci din contra, timpul le adaugă noi valențe. Un asemenea eveniment este, în istoria românilor, Marea Unire din 1918. Rămân mereu actuale cuvintele scrise de marele istoric Nicolae Iorga: „fără a uita pe nimeni din cei care au colaborat la marea faptă a Unirii, de la general și de la fruntaș ardelean, până la ultimul ostaș și țeran, omagiul recunoștinței noastre să se îndrepte azi către poporul acesta întreg de oriunde și din toate vremile, martir și erou”¹⁴.

¹⁴ N. Iorga, *1-iu Decembrie 1918*, în „*Neamul Românesc*” din 2 decembrie 1928.